

Марія КАЗАН,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 231
Соціальна робота, спеціалізація «Соціальна педагогіка»,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка,
науковий керівник:
Тетяна ЛОГВИНЕНКО,
докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри соціальної
педагогіки та корекційної освіти,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З УЧНЯМИ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Основою професійного самовизначення особистості є її самопізнання та об'єктивна самооцінка індивідуальних особливостей, співставлення своїх можливостей і особистісних якостей з професійно важливими вимогами, необхідними для набуття конкретної професії та запитами сучасного ринку праці.

Проблема професійного самовизначення школярів та профільного навчання у школі є надзвичайно актуальною. Однак, як зазначають багато дослідників і педагогів-практиків, рівень сучасної профорієнтаційної роботи в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) ще недостатній [3].

Серед нормативних документів, якими визначаються сучасні завдання цього напрямку виховної роботи з учнями є закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення», розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції державної системи професійної орієнтації населення» та інші документи.

У названих документах та сучасній довідковій науково-методичній літературі визначається низка ключових понять і термінів, які розкривають

суть профорієнтаційної роботи та її основні складові, зокрема такі дефініції, як «профорієнтація», «професійна інформація», «професійна діагностика», «професійна консультація» та інші.

Професійну орієнтацію в старшій школі визначають як систему, яка забезпечує ефективне професійне самовизначення учнів з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей, бажань і можливостей та попиту ринку праці у фахівцях. Профорієнтація є безперервним процесом і здійснюється цілеспрямовано на всіх вікових етапах розвитку особистості починаючи з раннього дитинства, продовжуючись у старшому дошкільному, шкільному і післяшкільному віці [5, с. 2].

Важливими складовими профорієнтаційної роботи є професійна діагностика, професійна інформація, професійна консультація, професійний відбір і професійна адаптація.

Професійна діагностика – це система психологічного вивчення особистості з метою виявлення її професійно значущих властивостей і якостей.

Професійна інформація є процесом формування в особистості активної і усвідомленої профорієнтаційної позиції щодо професійного самовизначення. Вона забезпечує школярам можливість детального знайомлення з різними професіями, з характером та особливостями трудової діяльності, з вимогами, які ставляться до людини певної професії, а також з тими освітніми закладами, де можна оволодіти конкретною професією.

Професійне консультування передбачає надання учням допомоги в обранні напрямів і засобів професійного самовизначення. В процесі професійного консультування учнів знайомлять з прийомами самооцінки своїх якостей та визначення їх відповідності вимогам обраної професії. Мріючи про певну професію, школярі повинні водночас замислюватися, чи справді вони підходять для такої роботи. Для відповіді на це питання вони мають знати вимоги професії до людини, яка її обирає.

Значний внесок у профорієнтаційну роботу в школі мають здійснювати

соціальні педагоги та практичні психологи, які входять до складу психологічної служби ЗЗСО. До професійних обов'язків соціальних педагогів з профорієнтаційної роботи входить низка наступних завдань:

- активізація пізнавально-пошукової профорієнтаційної діяльності учнів;
- допомога учням в оволодінні способами самооцінювання індивідуально-психологічних особливостей, здібностей, інтересів, можливостей;
- формування в учнів навичок діяльності, пов'язаної з оволодінням майбутньої професії;
- забезпечення підтримки і організація рефлексії профорієнтаційної діяльності учнів;
- допомога учням у конкретному професійному виборі [2, с. 163–164].

З метою надання допомоги учням в оволодінні способами самооцінювання індивідуально-психологічних особливостей, здібностей, інтересів і можливостей соціальним педагогам доцільно використовувати діагностичні методи. До них належать: спостереження, бесіди-інтерв'ю, опитувальники професійних інтересів і професійних здібностей, тести для діагностики індивідуально-психологічних особливостей, проєктивні техніки, ігрові і тренінгові ситуації, професійні проби [4, с. 6–8].

Здійснюючи підтримку та організовуючи рефлексію профорієнтаційної діяльності учнів, соціальні педагоги можуть використовувати сучасні технології, такі як: індивідуальний профорієнтаційний супровід (тьюторство, коучинг); професійне консультування; робота з «портфоліо»; кейс-метод та інші [1, с.166].

У процесі професійного консультування та індивідуального профорієнтаційного супроводу учня соціальний педагог може надавати допомогу у конкретному виборі професії.

Доцільно наголосити, що більшість засобів забезпечення професійного самовизначення учнівської молоді має діагностико-рекомендаційний характер. Запропоновані форми діяльності соціального педагога покликані забезпечити

формування зацікавленого ставлення учня до вибору професії, його особисту активність у процесі надання допомоги, а також забезпечити дієвість і результативність профорієнтаційної роботи. При цьому допомога у професійному самовизначенні повинна мати адресний та глибоко індивідуальний характер, враховуючи нахили, здібності й зацікавлення кожного учня.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бордюк В.М. Соціально-педагогічна підтримка старшокласників у процесі їхнього професійного самовизначення. *Наука і освіта*. 2018. № 3. С. 168–173.
2. Василиків І. Особливості профорієнтаційної роботи зі школярами у навчальних закладах: структура профорієнтаційної роботи. *Молодь і ринок*. 2017. № 3/4. С. 161–166.
3. Моїсеєнко О. Профорієнтаційна робота соціального педагога. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://osvita.ua/school/method/2313>
4. Отрощенко Н.Л. Форми та методи профорієнтаційної роботи соціального педагога зі старшокласниками. *Технологічна освіта: проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. пр. Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-ту імені Григорія Сковороди*. 2019. Вип. 1. С. 3–9.
5. Професійна орієнтація в сучасній школі: кращі методичні розробки практичних психологів і соціальних педагогів : методичні рекомендації [Електронні дані] / авт. кол. за наук. ред. І.І. Ткачук. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2021. 115 с.